

**ZASTOSOWANIE ANALIZY SKUPIEŃ
DO BADANIA REGIONALNEGO ZRÓŻNICOWANIA
POSTRZEGANIA BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH**

Anna Bieniasz, Paulina Anioła

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Abstrakt. Celem niniejszej pracy jest analiza regionalnego zróżnicowania postrzegania banków spółdzielczych przez studentów, pochodzących z gospodarstw rolnych w zachodnio-środkowej Polsce. Cel został zrealizowany poprzez porównanie opinii na temat banków spółdzielczych w poszczególnych województwach.

Słowa kluczowe: banki spółdzielcze, analiza skupień, postrzeganie banków

WSTĘP

W ostatnich latach zauważa się znaczny wzrost znaczenia sektora usług bankowych. Działające na polskim rynku banki można podzielić na dwa rodzaje: banki komercyjne i banki spółdzielcze. Pierwsze z nich są nastawione głównie na maksymalizację zysku, w przypadku drugich – osiągnięcie zysku nie ma być celem, lecz środkiem do zaspokojenia potrzeb członków spółdzielni. Banki spółdzielcze specjalizują się głównie w obsłudze rolnictwa i obszarów wiejskich – docierają tam, gdzie bankom komercyjnym nie zawsze opłaca się działać [Dobosiewicz 2007]. Ich znaczenie wzrosło po wstąpieniu Polski do UE, co jest związane z koniecznością posiadania konta bankowego przez rolników chcących uzyskać dopłaty bezpośrednie.

Zachodząca od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku transformacja gospodarcza, która w znacznym stopniu objęła swoim zasięgiem także rynek usług finansowych, przyczyniła się do wzrostu konkurencji na rynku usług bankowych, w obliczu której banki podejmują coraz nowsze, bardziej zaawansowane i zdywersyfikowane formy pozyskiwania nowych klientów, a także starają się utrzymać klientów dotychczasowych

[Bieniasz i Wysocki 2004]. Aby dobrze dostosować ofertę produktową do wymagań klienta, niezbędne staje się poznanie jego preferencji i opinii. Są one uzależnione przede wszystkim od jakości produktów i usług, kompetencji personelu i dostępności placówek.

Zachowania konsumentów, w tym także zachowania na rynku usług finansowych, są ponadto zdeterminowane wieloma czynnikami o charakterze zarówno ekonomicznym, jak i pozaekonomicznym. Zaliczyć do nich można między innymi: wiek, miejsce zamieszkania, dochód, wykształcenie [Smyczek 2001].

Dyweryfikacja zachowań konsumenckich sprawia, że nie można wszystkich konsumentów traktować w sposób jednoznaczny i uogólniać wyników badań na całą populację. Poszczególne jednostki wchodzące w skład tej populacji zachowują się bowiem w odmienny sposób, mają inne potrzeby, preferencje i opinie, dlatego też w niniejszym artykule podjęto próbę wyodrębnienia segmentów klientów, charakteryzujących się różnicowaniem w postrzeganiu banków spółdzielczych.

MATERIAŁ I METODA

Materiał do niniejszego opracowania stanowią dane pierwotne pochodzące z badań ankietowych, przeprowadzonych w okresie od listopada 2009 roku do kwietnia 2010 roku. Badaniem zostało objętych 252 studentów, pochodzących z gospodarstw rolnych, studiujących na wyższych uczelniach rolniczych¹ w sześciu województwach²: zachodniopomorskim, dolnośląskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, mazowieckim i małopolskim. Liczebność próby badawczej została obliczona za pomocą kalkulatora wielkości próby³, na podstawie danych GUS, dotyczących liczby studentów studiów wyższych z grupy Rolnictwo, podgrupy – rolniczej, leśnej i rybactwa, z uwzględnieniem marginesu błędu równego 5% oraz na poziomie ufności wynoszącym 90%. Zastosowano celowy dobór uczelni do badania – schemat warstwowy proporcjonalny, gdzie warstwy stanowiły poszczególne województwa. Charakterystyka respondentów, z podziałem na województwa, została przedstawiona w tabeli 1.

Dane ankietowe zostały zakodowane, a następnie zanalizowane z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego Microsoft Office Excel 2007 oraz programu Statistica 8.0. Zastosowano analizę opisową i porównawczą oraz wykorzystano metody statystycznej analizy danych: analizę wariancji oraz analizę skupień.

Analizie poddano opinie studentów dotyczące 13 stwierdzeń na temat banków spółdzielczych:

- 1) banki dla rolników,
- 2) banki dla zwykłych ludzi, dla każdego,
- 3) banki godne zaufania,

¹ W badaniu wzięli udział studenci z takich uczelni, jak: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Akademia Rolnicza w Krakowie.

² Badania przeprowadzono w ośmiu województwach, w których znajdują się uczelnie rolnicze działające w Polsce, jednak ze względu na niekompletność danych ankietowych z dwóch województw, ostatecznie w analizie uwzględniono sześć województw.

³ Kalkulator zamieszczony jest na stronie: <http://www.knsp.uni.wroc.pl/calc.php>.

Tabela 1. Charakterystyka respondentów z podziałem na województwa (%)
 Table 1. Characteristic of respondents with the division for voivodships (%)

Wyszczególnienie Specification		Zachod- niopo- morskie	Mazo- wieckie	Kujaw- sko- -pomor- skie	Mało- polskie	Wielko- polskie	Dolno- śląskie	Ogół- nem Total
1		2	3	4	5	6	7	8
Spontaniczna znajomość BS ⁴ Spontaneous knowledge of cooperative banks		44	41	80	39	68	53	55
Korzysta z usług banków spółdzielczych Use banking services		17	24	54	24	42	30	32
Posiada mniej niż 50% oszczędności zdeponowanych w banku Have less than 50% of his savings deposited in bank		58	54	49	71	50	50	55
Płeć Sex	mężczyzna man	50	64	56	23	77	49	53
	kobieta woman	50	36	44	77	23	51	47
Dochód Income	niski (< 1000 zł) low (< 1000 zł)	26	45	63	66	50	20	46
	średni (1001-2000 zł) average (1001-2000 zł)	40	43	26	32	45	37	37
	wysoki (> 2000 zł) high (> 2000 zł)	35	12	12	2	5	43	17
Wiedza z zakresu finansów i bankowości Knowledge in the field of finances and banking	zła bad	19	28	23	33	9	20	22
	średnia average	57	49	60	53	60	51	55
	dobra good	24	23	16	14	30	29	22
Związek z gospodar- stwem rolnym Connection with farm	właściciel owner	19	7	16	11	19	29	16
	pomaga rodzicom help parents	50	58	79	50	63	62	61
	rodzice posiadają gospo- darstwo, respondent nie ma z nim związku parents own a farm, but respondent has no connection	31	35	5	39	19	9	22

⁴ Termin ten dotyczył pytania: Wymień nazwy znanych Pani/u banków.

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1		2	3	4	5	6	7	8
Plany zawodowe po ukończeniu studiów	gospodarstwo jako zajęcie główne farm as a main occupation	21	30	23	8	20	9	19
Career plans after graduate from university	gospodarstwo + praca, gospodarstwo = główne źródło utrzymania farm + other job, farm = main source of income	21	23	19	5	33	16	20
	gospodarstwo + praca, praca = główne źródło utrzymania farm + other job, other job = main source of income	12	19	33	24	15	56	26
	zrezygnować z prowadzenia gospodarstwa resign from running a farm	45	28	26	62	33	19	35

Źródło: badania własne, n = 252.

Source: own research, n = 252.

- 4) banki o swojskiej, miłej atmosferze,
- 5) banki dostępne i wygodne,
- 6) banki tylko z polskim kapitałem,
- 7) banki dla mało wymagających klientów,
- 8) banki oferujące tanie produkty i usługi,
- 9) banki nowoczesne,
- 10) banki o mało urozmaiconej ofercie,
- 11) banki dla ludzi młodych,
- 12) banki dla ludzi uboższych,
- 13) banki o niskim poziomie kompetencji pracowników.

Studenci oceniali poszczególne stwierdzenia, mając do dyspozycji pięciostopniową skalę (od -2 do 2, przy czym -2 – całkowicie się nie zgadzam, 0 – nie mam zdania, 2 – całkowicie się zgadzam).

W pierwszym etapie badania obliczono wartości średnie dla poszczególnych stwierdzeń, za pomocą których można było nakreślić ogólny wizerunek banków spółdzielczych w oczach studentów pochodzących z gospodarstw rolnych.

Następnie przeprowadzono analizę wariancji, czyli „metodę równoczesnego badania istotności różnic między wieloma średnimi z prób pochodzących z wielu populacji” [Józwiak i Podgórski 1998, s. 332]. Miała ona na celu wyszukanie stwierdzeń, w których występują statystycznie istotne różnice pomiędzy średnimi w poszczególnych województwach.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy wariancji, w przypadku średnich dla dwóch stwierdzeń (banki dla ludzi młodych, banki o mało urozmaiconej ofercie), nie ma staty-

stycznie istotnych różnic pomiędzy województwami. Oznacza to, że w każdym z województw studenci ocenili te dwa stwierdzenia podobnie. Zostały więc one wyeliminowane w dalszym etapie analizy, której celem było wyróżnienie homogenicznych podzbiorów, czyli respondentów pochodzących z województw, które w podobny sposób, wewnątrz skupienia, oceniają banki spółdzielcze, a jednocześnie oceny pomiędzy skupieniami są jak najbardziej różne. Cel został zrealizowany z wykorzystaniem wybranych narzędzi analizy skupień.

Analiza skupień jest „metodą grupowania, która pozwala na wyodrębnienie spójnych wewnętrznie – z punktu widzenia danych kryteriów – segmentów” [Łapczyński i Sagan 2010, s. 85]. Liczba skupień została zidentyfikowana z zastosowaniem hierarchicznej metody grupowania – techniki aglomeracyjnej, z użyciem odległości euklidesowej i metody Warda. Wyniki przedstawiono w formie dendrogramu. Kiedy była już znana liczba wyodrębnionych skupień, stosując metodę grupowania k-średnich, przypisano obiekty (województwa) do właściwych skupień, które zostały następnie scharakteryzowane [Stanisz 2007]. Profilowanie segmentów zostało przeprowadzone poprzez tabulację krzyżową z wykorzystaniem tablic wielodzielczych, gdzie jako deskryptory posłużyły dane zawarte w tabeli 1.

WYNIKI BADAŃ

Na podstawie badań można stwierdzić, że banki spółdzielcze (BS) są dość dobrze postrzegane przez wykształconych młodych ludzi, pochodzących z gospodarstw rolnych, a więc sektor klientów bardzo ważnych dla banków spółdzielczych, które swoją działalność koncentrują głównie na obszarach wiejskich.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 2, banki spółdzielcze są postrzegane przez młodych ludzi przede wszystkim jako banki dla rolników. Banki spółdzielcze kojarzą się studentom także z bankami dla zwykłych ludzi, godnymi zaufania, o miłej i swojskiej atmosferze. W mniejszym stopniu, BS zostały uznane za banki dostępne i wygodne, tylko

Tabela 2. Opinie studentów pochodzących z gospodarstw rolnych, dotyczące postrzegania BS (wartości średnie, zastosowano skalę od –2 do 2)

Table 2. Opinions of students coming from farms and their perception of cooperative banks (average values, the scale from –2 to 2 was applied)

Wyszczególnienie Specification	Średnia wartość punktów Average points value
1	2
Banki dla rolników Banks for farmers	0,74
Banki dla zwykłych ludzi, dla każdego Banks for common people, for everyone	0,68
Banki godne zaufania Trustworthy banks	0,40
Banki o swojskiej, miłej atmosferze Banks of feel-at-home, friendly atmosphere	0,40

Tabela 2 – cd. / Table 2 – cont.

1	2
Banki dostępne i wygodne Accessible and convenient banks	0,24
Banki tylko z polskim kapitałem Banks with Polish capital only	0,23
Banki dla mało wymagających klientów Banks for not demanding clients	0,21
Banki oferujące tanie produkty i usługi Banks offering cheap products and services	0,13
Banki nowoczesne Modern banks	0,06
Banki o mało urozmaiconej ofercie Banks with non-diversified offer	0,02
Banki dla ludzi młodych Banks for young people	0,01
Banki dla ludzi uboższych Banks for poor people	-0,03
Banki o niskim poziomie kompetencji pracowników Banks with personnel with low-level of competency	-0,29

Źródło: badania własne, n = 252.
Source: own research, n = 252.

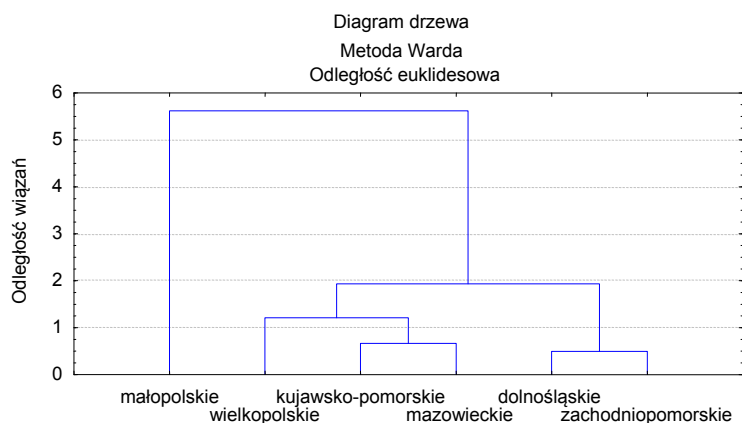
z polskim kapitałem i dla mało wymagających klientów. Studenci skłonni są też zgodzić się ze stwierdzeniem, iż są to banki oferujące tanie produkty i usługi. Nie mają natomiast zdania na temat nowoczesności oraz atrakcyjności i urozmaiceniu oferty produktowej tych banków. Studenci wykazali dezaprobatę w stosunku do stwierdzenia, że BS to banki dla ludzi uboższych oraz że charakteryzuje je niski poziom kompetencji pracowników.

Przeprowadzona analiza wariancji dowiodła, że występuje zróżnicowanie w postrzeganiu banków spółdzielczych pomiędzy studentami pochodzącymi z różnych województw. Stosując metodę aglomeracyjną analizy skupień wyodrębniono trzy grupy województw, odmiennie postrzegające banki spółdzielcze. Graficzne tworzenie skupień zostało przedstawione w formie dendrogramu na rysunku 1.

Wyodrębnione trzy skupienia województw – negatywnie, neutralnie oraz pozytywnie oceniające banki spółdzielcze – można określić jako:

- **Pozytywni** – jest to najliczniejsze ze wszystkich skupień, obejmuje aż trzy województwa: mazowieckie, wielkopolskie i kujawsko-pomorskie,
- **Neutralni** – skupienie to obejmuje województwa zachodnio-pomorskie i dolnośląskie,
- **Negatywni** – skupienie to obejmuje tylko województwo małopolskie.

Charakterystyka skupień została przedstawiona w tabelach 3 i 4.

Rys. 1. Wyniki analizy skupień metodą hierarchiczną aglomeracyjną

Źródło: badania własne.

Fig. 1. Hierarchical cluster analysis – agglomeration schedule – output

Source: own research.

Tabela 3. Profilowanie skupień ze względu na przyjęte kryteria grupowania (wartości średnie, zastosowano skalę od –2 do 2)

Table 3. Clusters profiling in terms of applied criteria of clustering (average values, the scale from –2 to 2 was applied)

Wyszczególnienie Specification	Skupienie 1 Pozytywni Cluster 1 Positive	Skupienie 2 Neutralni Cluster 2 Neutral	Skupienie 3 Negatywni Cluster 3 Negative
1	2	3	4
Banki dla rolników Banks for farmers	1,27	0,78	–1,11
Banki dla zwykłych ludzi, dla każdego Banks for common people, for everyone	1,18	0,70	–1,00
Banki godne zaufania Trustworthy banks	0,77	0,24	–0,50
Banki o swojskiej, miłej atmosferze Banks of feel-at-home, friendly atmosphere	0,66	0,34	–0,38
Banki dostępne i wygodne Accessible and convenient banks	0,57	0,23	–0,82
Banki dla mało wymagających klientów Banks for non-demanding clients	0,42	0,12	–0,36
Banki oferujące tanie produkty i usługi Banks offering cheap products and services	0,32	0,07	–0,37
Banki tylko z polskim kapitałem Banks with Polish capital only	0,31	0,27	–0,15

Tabela 3 – cd. / Table 3 – cont.

1	2	3	4
Banki nowoczesne Modern banks	0,30	-0,04	-0,50
Banki dla ludzi uboższych Banks for poor people	0,12	-0,10	-0,31
Banki o niskim poziomie kompetencji pracowników Banks with personnel with low-level of competency	-0,43	-0,33	0,26

Źródło: badania własne.
Source: own research.

Tabela 4. Profilowanie skupień ze względu na cechy społeczno-ekonomiczne i demograficzne (%)
Table 4. Clusters profiling in terms of social economic and demographic traits (%)

Wyszczególnienie Specification		Pozytywni Positive	Neutralni Neutral	Negatywni Negative
1		2	3	4
Spontaniczna znajomość banków spółdzielczych Spontaneous knowledge of cooperative banks		63	48	39
Korzysta z usług banków spółdzielczych Uses banking services		40	24	24
Posiada mniej niż 50% oszczędności zdeponowanych w banku Has less than 50% of his savings deposited in bank		51	54	71
Płeć Sex	mężczyzna man	66	49	23
	kobieta woman	34	51	77
Dochód Income	niski (< 1000 zł) low (< 1000 zł)	23	23	66
	średni (1001-2000 zł) average (1001-2000 zł)	38	38	32
	wysoki (> 2000 zł) high (> 2000 zł)	39	39	2
Wiedza z zakresu finansów i bankowości Knowledge in the field of finances and banking	zła bad	20	20	33
	średnia average	57	54	53
	dobra good	23	26	14
Związek z gospodarstwem rolnym Connection with farm	właściciel owner	14	24	11
	pomaga rodzicom helps parents	67	56	50

Tabela 4 – cd. / Table 4 – cont.

	1	2	3	4
	rodzice posiadają gospodarstwo, respondent nie ma z nim związku parents own a farm, but respondent has no connection	19	20	39
Plany zawodowe po ukończeniu studiów Career plans after graduate from university	gospodarstwo jako zajęcie główne farm as a main occupation	24	15	8
	gospodarstwo + praca, gospodarstwo = zajęcie główne farm + other job, farm = main occupation	25	18	5
	gospodarstwo + praca, praca = zajęcie główne farm + other job, other job = main occupation	22	34	24
	zrezygnować z prowadzenia gospodarstwa resign from running a farm	29	32	62

Źródło: badania własne.
Source: own research.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 4, województwa zaklasyfikowane do skupienia **Pozytywni** charakteryzują się znacznie większą spontaniczną znajomością banków spółdzielczych niż **Negatywni**. Aż 2/3 respondentów, poproszonych o wypisanie nazw banków, które znają, wymieniło banki spółdzielcze. Częściej też korzystają oni z usług BS. **Pozytywni** to osoby aktywnie współpracujące z bankami.

Respondenci skupienia **Pozytywni**, zgadzają się z większością z 12 analizowanych stwierdzeń dotyczących banków spółdzielczych, przy czym największą aprobatę wykazują w stosunku do stwierdzenia, utożsamiającego banki spółdzielcze z bankami dla rolników (tab. 3). Można więc stwierdzić, że respondenci zaklasyfikowani do tego skupienia identyfikują się z bankami spółdzielczymi, jako że osoby pozytywnie oceniające banki spółdzielcze sami są rolnikami – w dużej mierze są związane z gospodarstwem rolnym – ponad 80% przedstawicieli tego skupienia posiada gospodarstwo lub pomaga rodzicom w jego prowadzeniu. Spora część swoje plany zawodowe łączy z pracą w rolnictwie (tab. 4). **Pozytywni** uważają banki spółdzielcze za banki dla każdego, banki, którym można zaufać, a także wyróżniające się miłą i swojską atmosferą. Skupienie to zdecydowanie nie zgodziło się jedynie ze stwierdzeniem, że BS to banki, które charakteryzuje niski poziom kompetencji pracowników (tab. 3). **Pozytywni** wyróżniają się ponadto wysokim poziomem dochodu, którego znaczną część deponują w banku. Aż połowa przedstawicieli tego skupienia ulokowała w banku więcej niż połowę swoich oszczędności. To także osoby świadomie korzystające z usług banków, o wysokim poziomie wiedzy na temat świadczonych przez banki usług – co czwarty członek skupienia **Pozytywni** ocenia swoją wiedzę z zakresu finansów i bankowości na dobrą lub bardzo dobrą. W skupieniu tym dominują mężczyźni.

Skupienie **Negatywni** z kolei oceniło ujemnie wszystkie, oprócz jednego z analizowanych 12 stwierdzeń (tab. 3). Respondenci z tego skupienia zgodzili się tylko z niską

oceną poziomu kompetencji pracowników banków spółdzielczych. Zupełnie nie zgadzają się oni z tym, że BS to banki dla rolników czy też banki dla zwykłych ludzi. Nie uważają ich również ani za dostępne i wygodne, ani za nowoczesne. Nie wzbudzają one także ich zaufania.

Analizując dane zawarte w tabeli 4 można stwierdzić, że negatywna ocena banków spółdzielczych przez to skupienie może wynikać ze słabszej znajomości tych banków wśród reprezentantów skupienia, którzy wykazali się znacznie niższą spontaniczną znajomością banków spółdzielczych niż **Pozytywni**. Znacznie niższy odsetek osób jest też klientami tych banków.

Negatywni charakteryzują się nie tylko niższym poziomem dochodów, lecz także mniejszą jego część deponują w banku. Aż 3/4 przedstawicieli tego skupienia posiada w banku mniej niż połowę swoich oszczędności. Ponadto, aż co trzecia osoba ocenia swoją wiedzę z tego zakresu jako bardzo złą lub złą.

Negatywni, to osoby w znacznie mniejszym stopniu niż **Pozytywni** związane z gospodarstwem – 40% tej grupy pochodzi z gospodarstwa, ale obecnie nie ma z nim powiązań. Natomiast wśród osób pracujących w gospodarstwie ponad 60% przyznało, że planuje, po ukończeniu studiów, zrezygnować z pracy w gospodarstwie, na rzecz innego zajęcia. W skupieniu tym dominują kobiety.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na podstawie badań można stwierdzić, że banki spółdzielcze są dobrze postrzegane przez studentów pochodzących z gospodarstw rolnych. Studenci ci utożsamiają banki spółdzielcze z bankami dla rolników. Można więc powiedzieć, że czują, iż są to banki dla nich, sami bowiem w dużej mierze albo są rolnikami, albo mają związek z gospodarstwem rolnym, poprzez pomoc rodzicom w jego prowadzeniu.

Można wyróżnić trzy grupy województw – o pozytywnym, neutralnym i negatywnym nastawieniu do banków spółdzielczych. Najbardziej liczne jest skupienie **Pozytywni** – w jego skład wchodzi aż trzy z sześciu badanych województw. Ostatnie skupienie – **Negatywni** – jest z kolei najmniej liczne i obejmuje tylko jedno województwo.

Skupienie pozytywnie postrzegające banki spółdzielcze obejmuje osoby najbardziej ze wszystkich związane z gospodarstwem rolnym, często będące jego właścicielem lub pomagające rodzicom w jego prowadzeniu oraz wiążące swoje plany zawodowe z pracą w tym sektorze.

LITERATURA

- Bieniasz A., Wysocki F., 2004. Strategie marketingowe banków spółdzielczych. Wyd. AR, Poznań.
Dobosiewicz Z., 2007. Wprowadzenie do finansów i bankowości. PWN, Warszawa.
Jóźwiak J., Podgórski J., 1998. Statystyka od podstaw. PWE, Warszawa.
Łapczyński M., Sagan A., 2010. Metody statystyczne w marketingu i badaniach rynku. Materiały szkoleniowe StatSoft w ramach kursu obsługi programu Statistica, 4-5 marca, Kraków.
Smyczek S., 2001. Zachowania konsumentów na rynku usług bankowych. Wyd. AE, Katowice.
Stanisz A., 2007. Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny. T. 3. Analizy wielowymiarowe. StatSoft, Kraków.

www.knsp.uni.wroc.pl/calc.php [dostęp: czerwiec 2010].
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_Studenci_szkol_wyzszych_w_Polsce_w_roku_akademickim_2007_2008.pdf [dostęp: czerwiec 2010].

CLUSTER ANALYSIS APPLICATION FOR ANALYSING A DIVERSIFICATION IN A PERCEPTION OF COOPERATIVE BANKS

Summary. The aim of this paper was to analyse a regional diversification in a perception of cooperative banks among students who come from farms in central and west Poland. The aim was realised by the comparison of the students' in the analysed voivodships view about 13 statements concerning cooperative banks. The next step was to distinguish between voivodships 3 segments – with positive, neutral and negative outlook on the cooperative banks and to describe the distinguished segments.

Key words: cooperative banks, cluster analysis, perceptions of banks

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 27.09.2010

Do cytowania – For citation: Bieniasz A., Anioła P., 2010. Zastosowanie analizy skupień do badania regionalnego zróżnicowania postrzegania banków spółdzielczych. J. Agribus. Rural Dev. 2(16), 5-15.